

MANDY YOUSAF
LINDA WATSON-BROWN

PROSÍM,
ZACHRAŇ MĚ

Text copyright © by Mandy Yousaf
with Linda Watson-Brown 2024
Originally published in the English language
in the UK by John Blake,
an imprint of Bonnier Books UK Limited, London.
Translation © Nikola Polzerová, 2025
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z anglického originálu PLEASE SAVE ME
vydaného v roce 2024 nakladatelstvím John Blake
Publishing, an imprint of Bonnier Books UK Limited,
přeložila Nikola Polzerová
Redakční úprava Jana Pleskotová
Grafická úprava obálky Emil Křížka
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2025
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7695-454-0

*Mojí Charlotte a všem lidem,
kteří mají pocit, že je nikdo neslyší.*

Předmluva

od Sammy Woodhouseové

Mandy je neuvěřitelně silná žena, jejíž hlas si zaslouží být slyšen všemi, kterým se protiví – stejně jako mně – jakým způsobem se přistupuje k obětem zneužívání. Byla první matka, se kterou jsem probírala vlastní zkušenost s počítím dítěte ze znásilnění, a ohromně mi pomohla s dalším osobním rozvojem. Mandyin příběh by měl sloužit jako varování pro všechny, kteří zavírají oči před epidemií zneužívání dětí napříč celým světem. Je to úžasná bojovnice.

Sammy Woodhouseová

Autorka knihy *Just a Child* a aktivistka

Úvod

Kéž bych viděla hvězdy, když večer vyhlédnu z okna svého pokoje. Jenže venku je spousta pouličních lamp, spousta umělého světla a žádná pořádná tma. Nikdy se zcela nesetmí, pokaždé nad obzorem visí jemná zář. Kdybych viděla hvězdy, mohla bych je počítat – a kdybych je mohla počítat, odvedla bych svou pozornost, nechala bych se rozptýlit. To by se mi líbilo. Chtěla bych zmizet, chtěla bych se přenést někam jinam, kde by bylo vše podle mých představ, kde bych se cítila v bezpečí a kde by mě měli rádi.

Místo hvězd počítám kroky. Už se blíží. *On* se blíží.

Musí být pondělí.

Nebo středa.

Nebo pátek.

Nebo neděle.

Nejde tiše, nepřikrade se nenápadně dovnitř, ale sebevědomě nakráčí do mého pokoje, kde ležím a čekám. Vím, co se stane, protože se z toho stalo pravidlo. Má své večery, jsou pokaždé stejné, a tehdy si se mnou dělá, co chce.

Lehne si vedle mě a nejhorší na tom celém je, že se nebráním, nevzdoruju, protože by to stejně ničemu nepomohlo. Nedokážu ho zastavit, protože to chce. A co chce, to dostane.

Leží vedle mě a já to musím vydržet, aniž bych mohla počítat hvězdy, aniž bych doufala v cokoliv jiného, než že si někdo jednoho dne něčeho všimne. Na to myslím, zatímco on na mně páchá příšerné věci. Možná uvidí modřiny. Možná jim dojde, že z něj mám strach. Možná uvidí dítě, se kterým jedná jako s dospělou ženou.

Prosím, zachraňte mě, žadoním v duchu, když se po mně sápe, když svým tělem přiráží do mého. Prosím, zachraňte mě... protože už nesnesu, co mi můj otec způsobuje.

1

Dokonale normální rodinka

Ze svého dětství si toho moc nepamatuju – dokud mi nebylo jedenáct a dokud *to* nezačalo.

Možná jsem vzpomínky vytěsnila z hlavy, možná není na co vzpomínat, každopádně v jedenácti *to* pro mě celé odstartovalo. Neměla jsem šťastné dětství – žádné zážitky, žádné fajnové dovolené, žádné příjemné chvíle, které bych si s láskou uchovávala v srdci. Náš život byl vlastně hrozně nudný a ani jsme se nemohli chlubit žádnou fascinující rodinou historkou.

Byli jsme zdánlivě normální.

Dokonale normální rodinka.

Narodila jsem se v říjnu 1966 a dostala jméno Manda – skoro každý ho komolil a na každém oficiálním dokumentu, zápisu a složce jsem uvedena jako „Amanda“. Stejně mi všichni říkali Mandy. Bydleli jsme v Halifaxu, v Západním Yorkshiru a já byla nejstarší ze tří sester, nikdy jsme si však nebyly blízké – když nad tím nyní uvažuji, nemohlo tomu být jinak. Já prožívala peklo, proč by do toho chtěl někdo zabředávat?

O svých prvních letech života jsem toho moc neslyšela. Většina lidí ví, jak se jejich rodiče poznali, jakou měli svatbu, jak se cítili po narození prvního potomka. Já ne. Dala jsem si dohromady pár poznatků, ale jsou to jen úlomky. Vzpomínky přicházejí a odcházejí ve vlnách. Spoustu věcí jsem vědomě vypustila z hlavy (dokonce i chvíle před tím, než se mi jednou provždy změnil život), a ve skládačce proto chybí spousta dílků. Je to frustrující, na druhou stranu nejspíš jen chráním sama sebe. Kdybych si všechno pamatovala, dokázala bych se své minulosti postavit čelem?

Máma – Jenny – byla mladá, když se dala dohromady s tátou. Zhruba šestnáctiletá holka. On nebyl o moc starší, táhlo mu sotva na dvacet, a ani jeden z nich do té doby ničeho nedosáhl, a v budoucnosti tomu nebude jinak. Máminy rodiče, babička s dědou, nedávali své city najevo, ale jsem přesvědčená, že mě měli rádi. Neobjímali mě, nezahrnovali laskavými slovy, ale byli dobrými prarodiči. Od babičky Mildred jsem vždycky dostala nějakou sladkost nebo malý dárek, a i když netuším, jaké měla máma dětství, neslyšela jsem o ničem, co by naznačovalo, že se k ní chovali jinak. Byli to slušní lidé, jimž se zkrátka narodila dcera, která nestála o to být matka. Bůhví, čím to bylo – neznám details. Nevím, jestli si táta mámu převychoval k obrazu svému, aby mu v budoucnu schvalovala jeho aktivity. Můžu jen říct, že nikdy nebyla matka, jaká měla být. Nikdy mě nechránila a nikdy mi neprojevovala lásku.

Vím však s jistotou, že máma měla od mládí problém s alkoholem a její rodiče to neschvalovali, na druhou stranu na ni kvůli tomu nezanevřeli ani jí to neustále nepředhazovali – uměli se zkrátka chovat. Chodívala jsem k nim na šálek čaje a často jsem zůstala přes noc. Cítila jsem se u nich v bezpečí a věděla jsem, že při každé návštěvě

dostanu od babičky nějakou drobnost. Byla mým útočištěm – malá starší paní, která měla vždy kolem pasu omanou zástěru a neustále pracovala. Jako uklízečka vstávala v pět hodin ráno, a když se vrátila domů, uklidila vlastní dům, navařila a pak znovu vyrazila do práce, tentokrát uklízet v nočních klubech a barech. Pracovala do úmoru, ale nikdy si nestěžovala. Byla jsem dlouhé roky její oblíbenkyně, věděla jsem to a byla jsem za to vděčná. Mám pocit, že jsem jí svou přítomností dělala život o něco veselejší.

Nevzpomínám si, jestli měla máma nějaké kamarádky, ale se svou sestrou se nebavila – držela se od ostatních stranou. Oblékala se podle módy – krátké sukně nebo šaty v průběhu sedmdesátek vyměnila za kalhoty, vlasy obarvila na černo a natupírovala do výšky. Byla štíhlá a docela hezká, před lidmi si hrála na prvotřídní matku a manželku, přestože taková vůbec nebyla. Alkohol se brzy stal značnou součástí jejího života a na ničem jiném jí nezáleželo. Několikrát s babičkou vyrazila na bingo, nakupovala, ale kromě toho mě nenapadá, jak bych doplnila větu: *to je moje máma, tohle má ráda.*

Táta – Keith Meadows – pocházel z Halifaxu stejně jako máma, ale jeho rodiče patřili do jiné společenské třídy, protože byli členy Armády spásy, církevně charitativního hnutí. Spousta lidí si Armádu spásy představí jako skupinu dobrovolníků zpívající vánoční koledy a pomáhající lidem bez domova. Je pravda, že umí konat dobro – zároveň však lpí na značném množství restrikcí. Zakazují svým členům alkohol, tabákové výrobky, nelékařské užívání návykových látek, hazardní hry, pornografii, okultní vědy a cokoli, co by podle nich „zotročovalo tělo nebo mysl“. Na tátu mělo jejich kázání v dospívání velký vliv a prarodiče byli na nás jako svá vnoučata velmi přísní. Umím si představit, že k tátovi a jeho sourozencům se

chovali podobně. Častokrát jsem je viděla oděné v uniformě – byli součástí kapely (táta hrál na trubku) a neustále někde vystupovali. Hrávali před nemocnicemi a místními hospodami ve snaze prodat co nejvíce kusů svého magazínu *Prapor spásy* a naverbovat další, jak jim říkali, „vojáky“ (nové stoupence). Byli zaslíbeni Bohu a odsuzovali pití alkoholu, proto pro mámu neměli pochopení. Víím, že táta z Armády spásy na nějaký čas odešel, protože jsem ho dlouho nevidala v uniformě, ale nakonec ho nalákali zpátky – líbila se mu pozornost, jaké se mu v uniformě dostávalo, pospolitost ostatních stoupenců a podle mě i mínění lidí, že musí být velmi mravný muž, když je pro věc tak zapálený.

Prarodiče z jeho strany – Cyril a Irene – byli příšerní. Neprojevovali mi ani špetku lásky a na rozdíl od mámiých rodičů jsem jim byla úplně ukradená. Nikdy se o mě nestarali. Jednoduše řečeno mě měli plné zuby – nepanoval mezi námi vřelý vztah, byli velmi chladní a nikdy se mi coby své vnučce nevěnovali. Když to dovolili, navštívili jsme je v jejich karavanu, ale na to nerada vzpomínám – tyto chvíle se staly nepříjemnou vzpomínkou, kterou si při pomyšlení na dětství vybavím.

Nemám zdání, jak se máma s tátou seznámili. On tenkrát pracoval v textilní továrně a ona pomáhala v cukrářství. Možná že je jejich profese nějakým způsobem svedla dohromady, ale vážně nevím. Taky netuším, jak se tvářili na to, že se jim narodím – nikdy mi o tom nevyprávěli. Ani jeden se nezmínil, jestli je nadchla zpráva, že je máma těhotná, nebo jestli je znervózňovaly obavy, jak se postarají o své první dítě. Jí bylo šestnáct a on nebyl v osmnácti o moc starší. Můžu jen hádat, zda byli nervózní, jestli to plánovali, či si připadali příliš mladí na založení rodiny, nebo zda si mysleli, že nastal pravý čas. Nevím, jak jsem po narození vypadala, kdy jsem udělala první krůčky, jaká

byla moje první slova, jestli jsem měla raději panenky nebo plyšové medvídky. Neznám jedinou historku o sobě jako miminku nebo malé holčičce, neexistují žádné rodinné fotografie, žádné zrnité snímky miminka v náručí rodičů, nic, co by nasvědčovalo tomu, že jsme byli „normální rodina“. Když se nad tím zamyslím, zdá se mi to zvláštní. Moje děti musely nesčetněkrát poslouchat, jak jsme se s jejich tatínkem seznámili, jaké byly v dětství. Mají spoustu příběhů, které dotvářejí jejich osobnost – já nemám nic.

Máma vařila, uklízela, starala se o domácnost, pila – a to bylo vše. Nepamatuju si, že by mi někdy řekla, že mě má ráda. Nehrála si se mnou, po domě chodila jako tělo bez duše a pracovala jen zřídka. Udivuje mě, že když jsem se narodila, byla nezletilá holka, která měla všechno teprve před sebou, přesto na svůj život rychle zanevřela. Z ničeho se neradovala a usmívala se jen v opilosti. Když se jí po šesti letech narodilo další dítě, bylo jí lehce přes dvacet. Byla stále velmi mladá, rozhodně příliš mladá na tak ponurý život, ve kterém ji kromě další láhve alkoholu nic netěšilo.

Ze dne, kdy se narodila moje sestra, pravděpodobně pochází moje první kompletní vzpomínka.

Tehdy jsme bydleli v tradičním řadovém domku. Dole se nacházel obývací pokoj s kuchyní, nahoře dvě ložnice a na toaletu jsme chodili ven. Každý zvuk v domě hlasitě rezonoval. Jednou v noci mě vzbudil křik a záblesky světla, proto jsem vylezla z postele a šla zkontrolovat, co se děje. Rámus vycházel z ložnice rodičů. Došla jsem ke dveřím a uviděla babičku, jak se naklání nad postel. Máma v náručí držela nejmenší miminko, jaké jsem kdy viděla, a kolem pobíhal doktor a sanitáci (tak jsme jim tenkrát říkali).

„Vrať se do pokoje, Mandy!“ zavolala na mě babička, ale já byla scénou natolik uchvácená, že jsem se nehnula

ani o krok. Babička s dědou bydleli jen o dva domy dál – ve stejné ulici bydlela i moje prateta – takže jsem předpokládala, že táta k nim běžel pro pomoc a pak se stalo něco úžasného. Narodilo se miminko! Byl to zázrak a já měla radost, že jsem sebrala odvahu vylézt z postele a díky tomu jsem o ten výjev nepřišla.

Mámu s maličkým miminkem rychle naložili do sanitky, zatímco babička se rozčilovala, že ji zdravotníci nechtějí vzít s sebou.

„Je to moje dcera! A moje vnučka! Mám plné právo jet s nimi – plné právo. Co si to dovoluujete? Co si to dovoluujete!“ opakovala. Oni však na její výhrůžky nedbali a babička s nasupeným výrazem odkráčela z ulice, na níž postávalo několik sousedů, jež vzbudila blikající světla. Uložila mě zpátky do postele a pak už si jen vzpomínám na to, jak jsme jeli do porodnice, kde mi ukázali mou sestřičku.

Nepamatuju si, jestli mě tam odvezla babička nebo táta, vím jen, že nás milá zdravotní sestra zavedla na malé oddělení. Netušila jsem, že máma leží na jednotce intenzivní péče. O takových věcech jsem coby dítě neměla ponětí.

„Nasaď si to, Mandy,“ instruovala mě sestřička, pomohla mi navléct roušku a rukavice a pak mě odvedla k miminku.

„Tohle je Fiona,“ oznámila. Miminko leželo v inkubátoru a k tělíčku mělo připojené trubičky, které mu pomáhaly dýchat. Prohlížela jsem si malý uzlíček a snažila se situaci pochopit. Nikdo mi neřekl, že je máma těhotná, a i kdybych si všimla, že jí roste břicho, tehdy to s dětmi nikdo neprobíral. A tak se na světě ocitla moje sestra.

Krátce před jejím narozením jsem oslavila šesté narozeniny. Největší změnou nebyl příchod sourozence, ale fakt, že jeho narození v mém vyvolalo poporodní depresi. Samozřejmě že tenkrát se to tak nebralo – maximálně se říkalo, že je matka přecitlivělá – ale později z lékařských

zpráv vyšlo najevo, že se od narození druhého dítěte trápila a že to neblahým způsobem ovlivnilo zbytek jejího života. Alkoholu holdovala čím dál víc, což způsobilo, že jí lékaři začali vydávat léky na předpis – nejčastěji diazepam.

Dál si vybavuju jen útržky – od Fiony ležící v nemocniční posteli vedle mámy po základku, kterou jsem navštěvovala zhruba měsíc předtím, než sestra přišla na svět. Podle všeho jsem chodila i do mateřské školy, ale na to si vůbec nepamatuju. Dozvěděla jsem se o tom jenom díky tomu, že jsem nedávno objevila facebookový profil, na němž jsem našla staré fotografie, a překvapilo mě, že z některých se na mě dívá moje podobizna. Nepoznávala jsem se. Kdyby mě spolužáci na snímcích neoznámili, nevěřila bych tomu. Přesto jsem k několika z nich připsala komentář: *Jste si jistí, že jsem to já?* Cizí lidé si malou Mandy pamatovali lépe než já. Na jedné fotce stojím v obklopení netballového týmu, ale já si nevzpomínám, že bych netball kdy hrála. Nejen že jsem z hlavy vypudila nepříjemné vzpomínky, ale zdá se, že i všechny ostatní. Jako by moje mysl byla deska plošných spojů, na které svítí jen pár míst a zbytek nelze přivést k životu, protože spoje jsou nenávratně zničené a nelze je obnovit.

Jestli mě paměť neklame, do školy jsem chodila ráda. Byla mým únikem od nehostinného domova a později od naprosté hrůzy, kterou jsem zažívala. Měla jsem tam kamarádky a nikdo na mě nekřičel. Ve škole to bylo stokrát lepší než doma. Milovala jsem knížky a babiččiny romány od Catherine Cooksonové jsem hltala jedním dechem, přestože pro mě byly zcela nevhodné! Myslíím, že každá holka v mém věku měla v knihovně alespoň jednu podobnou knížku – příběhy o zlých mlynářích a vyšší šlechtě, kteří prováděli, co se jim zamlouvalo, mě před spaním zabavily daleko víc než Medvídek Pú nebo

Enid Blytonová! Nic jiného mi stejně nezbyvalo – jediná hračka, kterou jsem vlastnila, byla závodní autodráha. Neměla jsem panenku, kočárek ani plyšového medvídku.

Bylo o mě postaráno v základním smyslu toho slova – byla jsem čistá, najedená a netrpěla jsem žízní – chyběl mi však soucit a láska. Jedinou náklonnost mi projevovala babička. Od prvního dne jsem chodila do školy sama a nejdřív jsem se za ní zastavila v hospodě, kde uklízela. Ke svačině mi dávala balíček brambůrků, které jsem stihla sníst už cestou do školy, a v době oběda jsem za ní chodila pro sendvič. Dřela jako mezek, chodila z jedné práce do druhé a během mých návštěv mi vyprávěla o špíně, kterou toho dne musela vydrhnout, nebo o odporných věcech, které po sobě lidé nechávali. Poslouchala jsem ji s nastraženými ušima a otevřenou pusou, přestože by mohla být klidně zticha a já bych se vedle ní cítila daleko příjemněji než doma. Nerozplývala se nade mnou, nezahrnovala mě polibky ani mi neříkala, že jsem její malá princezna, ale přinášela mi pocit klidu a zabezpečení, se kterým jsem se u nás doma nikdy nesetkala. Když jsem byla s ní, dělala jsem si starosti jenom s tím, jestli máma bude opilá, a pokud ano, jak na to bude reagovat táta. Neustále na sebe ječeli a on na ní hledal samé chyby. Byl sebevědomý a svým způsobem zdrženlivý – nikdy zbytečně nenadával – zato jí pořád vyhrožoval a hrozil pěstí. A já to nenáviděla – ne že bych mámu nějak zvlášť milovala (ona se o to rozhodně nesnažila), ale protože vytvářel toxické a nepředvídatelné prostředí nevhodné pro děti.

Měla jsem sice pár přátel, ale stýkala jsem se s nimi jen ve třídě. Jako malá jsem mohla jedinkrát přespat u kamarádky, což mi otevřelo oči. Její rodiče byli velmi laskaví – doprostřed místnosti naskládali polštáře, abychom po nich mohly poskakovat, připravili pro nás občerstvení a na první pohled bylo zřejmé, že svou dceru nade vše

zbožňují – byl to pro mě jiný svět. Podobnou zkušenost jsem zažila jenom jednou, protože táta si nepřál, abych udržovala kontakt s cizími lidmi.

Můj svět se smrškl do maličké koule. Dům, který jsme měli v nájmu do mých sedmi let, ten s venkovním záchodem, byl velmi malý a neměli jsme v něm žádné soukromí. Pamatuju si jeden zvláštní incident, ke kterému v něm došlo, ale nedává mi moc smysl. Jednoho dne, když jsem přišla ze školy, vystoupala jsem po schodech na půdu, která byla plná knih. Jako kdybych se ocitla v knihovně. Táta na mě pak kvůli tomu křičel a já už se tam nikdy neodvážila. Ani nevím, jestli jde o reálnou vzpomínku, nebo jestli to v hlavě uchovávám tak dlouho, že mi to připadá reálné, každopádně jsem přesvědčená, že se to opravdu stalo. Vyvolalo to však spoustu otázek. Co to bylo za knihy? Komu patřily? A proč o nich nikdo nemluvil?

Když mi bylo zhruba sedm, přestěhovali jsme se do nového obecního domu, protože ten starý chtěli zbourat. Ulevilo se mi, protože babička s dědou stále bydleli neda-leko, navíc jsme si mohli užívat vlastní toaletu v bytě!

Babička nám byla po ruce, kdybychom něco potřebovali. Rodiče mi nedávali kapesné, zato babička ano. Rovněž se postarala o to, abych nestrádala, kupovala mi oblečení, a dokonce přemluvila svou sestru, aby mi ušila hezké šaty. Snažila se mi vše vynahradiť, protože bylo očividné, že rodiče o mě vůbec nestojí. Vzala si mě pod ochranná křídla a oni měli pocit, že mě mají z krku. Zajímalo by mě, kolik peněz z rodinné pokladny máma utratila za alkohol, ale dokud jsem vedle sebe měla babičku, na ničem jiném mi nezáleželo – byla mým přístavem v bouři.

Rostla jsem a babička si ode mě stále zachovávala odstup, přesto mi lásku dokazovala jinými způsoby. Při-jde mi zvláštní, že byla tenkrát pravděpodobně mladší,

než jsem nyní já, ale babičky zkrátka vypadaly jako babičky. Stávaly se z nich staré dámy jen proto, že se jim narodilo vnouče. Byly také daleko klidnější, a přestože ta moje musela být ze své dcery zoufalá, neváhala zakročit, když bylo potřeba.

Babičku si sice vybavuju do detailů, musím se však přiznat, že ze školní docházky si do jedenáctého roku pamatuju jen pár střípků. Jako kdyby můj život předtím neexistoval, a to až do okamžiku, kdy se mi do paměti vryl každý jeden den. Po Fionině narození mi v hlavě přece jen utkvělo několik incidentů. Hádky rodičů byly na denním pořádku. Máma pila čím dál víc. Ráno si doplnila hladinku a stejným způsobem pokračovala celý den, každý den – a pak si pustila gramofon. Jen co Roy Orbison zanotoval, rozjelo se kolečko nasávání a melancholie. Při takových příležitostech se opíjela do němoty a já ji často našla schoulenou na pohovce. Někdy si rodiče společně vyrazili do města, protože tenkrát se táta také rád napil, a když se tak stalo, byla ze mě chuva.

Muselo mi být teprve sedm, když jednou v pátek večer Fiona zakopla o koberec a spustila křik.

„Ach, bože. Ach, bože!“ vzlykala jsem. „Co je s tebou? Co se ti stalo?“

Vřískala z plných plic a z pusy jí tekla krev. Věděla jsem, že musím sehnat babičku. Jako o závod jsem běžela do jejího domu a Fionu jsem nechala plačící na podlaze. Nemohla jsem ji vzít s sebou, a protože jsem sama byla ještě dítě, nenapadlo mě nic jiného než dojít pro dospělého.

Babička mi byla v patách, přiběhla k Fioně a vzala ji do náruče.

„Vrať se a vyříd' dědovi, ať zajde do hospody pro matku tohohle nebožátka. To je nehoráznost, že ji s tebou nechali o samotě!“

Udělala jsem, co mi řekla, a když jsem o něco později přišla zpátky, babička Fionu kolébala na klíně a veškerá krev byla pryč.

„Jen se kousla do jazyku, Mandy. Bude v pořádku,“ uklidňovala mě.

Když máma s tátou přiběhli domů, cítila jsem se provinile. Věděla jsem, že mě potrestají. Babička jim pěkně vynadala, ale oni z toho vinili mě.

„Proč jsi na ni nedávala pozor?“ křičela na mě máma, jakmile jsme zůstali sami. „Proč jsi hned běžela za ní, aby mi mohla zase předhazovat, že jsem neschopná matka?“

Nevěděla jsem, jak mám odpovědět. Bála jsem se jít pro ni do hospody – navíc *byla* přece neschopná matka.

V době, kdy jsme se stěhovali do nového domu, táta ještě pracoval v továrně na směny, ale brzy odešel a začal taxikářit pro jednu místní firmu. Byl teď častěji doma a s mámou se bez přestání hádali.

Jednou jsem přišla ze školy domů a vypadalo to, jako kdyby se u nás rozpoutala válka.

„Jsi lhář!“ ječela máma. „Jsi lhář, Keith Meadowsi. Víš, že chodíš za jinou ženskou!“

„Ty nevíš nic,“ odsekl. „Všechno si to vymýšlíš – jako vždycky.“

„Co je potom tohle?“ vykřikla. Hodila po něm krabičku a on ji zvedl z podlahy. „Nemusíš to ani otevírat, co? Nemusíš, protože moc dobře víš, co je uvnitř.“

Pokrčil rameny.

„Tak co je to? Prozrad' mi to.“

„Náhrdelník – zatracený náhrdelník pro NI! Pro tu tvou australskou dámičku!“ Ani si mě nevšimli, byli zcela zaslepení nenávistí. „Vím o ní všechno! Vím, že ji znáš z taxíku. Vím, že s ní chceš utéct.“

„Když všechno víš, tak ode mě žádné odpovědi nepotřebuješ, no ne?“ odvětil táta s klidem. Pak odešel z pokoje

a nechal mámu naříkat a hlasitě nadávat. Táta nikdy nena-
dával – měl díky tomu pocit, že je lepší než ostatní. Tahle
hádky se mi otiskla do paměti, přestože spoustu dalších si
už nevybavuju.

Máma měla pravdu – táta si opravdu narazil nóbl Aus-
tralanku a plánoval, že od nás odejde, ale bohužel z toho
sešlo. Tipuju, že se na něj ta žena vykašlala, a tak zůstal
s námi. Máma ale ze vzteku na několik dní zmizela a my
jsme se nastěhovali k babičce. Na to krátké a klidné
období vzpomínám s láskou. Byla jsem ráda, že nemu-
sím bydlet s tátou.

Několikrát nám na dveře zaklepala policie a mně z toho
zůstalo v hlavě pár útržků. Vždy to způsobilo mámino
chování. Tehdy už jsme zase žili pohromadě a přestěho-
vali se do dalšího domu. Mámino duševní zdraví se zhor-
šovalo – později měla skončit v psychiatrické léčebně. Jak
šel čas, snažila jsem se udělat si o ní kompletní představu,
ale díry v paměti byly příliš velké. Babička mi prozra-
dila, že máma měla za sebou několik potratů, což dává
smysl, protože mezi mnou a sestrami jsou minimálně pěti-
leté rozdíly. Taky mi řekla, že jednou našla mámu krvá-
cet v telefonní budce. Chtěla si zavolat záchranku. Táta
prý zase zmlátil svého otce vodítkem na psa – nevěděla
jsem, proč ani kdy k tomu došlo. Toto jsem poslouchala
jako malá holka bez bezpečí domova, bez lásky. Slýchá-
vala jsem o životech dospělých, o jejich složitých vzta-
zích, kterým jsem v té době nemohla rozumět.

Další zvláštností bylo, že děda z matčiny strany schová-
val pod postelí kufřík plný starých novinových výstřižků.
Sice bych za to ruku do ohně nedala, ale myslím, že
v některých se psalo o mámě. V jednom mělo stát, že ji
poslali před soud kvůli tomu, že někomu poslala smu-
teční věnec, přestože dotyčný byl podle všeho stále
naživu, a v článku se objevovala slova jako „obtěžování“

a „soudní zákaz styku“. Podobné chování se začalo prohlubovat a stupňovat. Tehdy mi ta slova nedávala smysl, ale brzy jsem je pochopila.

Situace se začala měnit – ale rozhodně ne k lepšímu. Když jsem byla mladší, rodiče mě při svých hádkách přehlíželi, ale postupem času si matka své nemoci, zahořkllost a násilí vybijela na mně.

Když jsem jednou přišla ze školy domů, vstupní dveře byly dokořán.

Vkročila jsem dovnitř a zavolala: „Mami?“ Nikdo se neozval, ale já si na zemi všimla krvavých stop. Následovala jsem je a zavedly mě přes ulici do domu jedné naší známé. Našla jsem tam mámu. Plakala, a když odešla, já tam musela zůstat. Nevím, kam zmizela. Nevím, jestli ji odvezla policie, nebo záchranka, ale od té doby bylo v naší rodině vše výrazně dramatictější.

Při jiné příležitosti byla u nás doma policie, když jsem přišla ze školy. Nařídili mi, abych zůstala venku. Poslechla jsem. Častokrát jsme měli zabedněná okna. Možná si máma něco udělala, možná ji jen něco našťvalo – kdo ví? Nepamatuju si vyústění většiny podobných situací, tyto věci se zkrátka děly na pozadí mého života.

Rovněž narůstal počet fyzických napadení. Jednou odpoledne jsem našla tátu, jak klepačem koberců mámu tlačí ke zdi. V ruce držel dlouhou rukojeť a bodal ji do břicha. Okamžitě mě napadlo, že musím běžet pro babičku – tenkrát jsme neměli telefon – ale pak mám opět okno a nevím, jak to dopadlo.

Táta se po čase znovu přidal k Armádě spásy – znovu se zaslíbil Bohu a mě vláčel s sebou, aby dal najevo, že je věci naprosto oddaný. Musela jsem chodit do tamního mládežnického spolku a nosit uniformu do nedělní školy. Hrála jsem v kostele na tamburínu a stala se součástí pěveckého sboru. Ve středu a ve čtvrtek jsem musela

cvičit na nástroj a zpívat a v neděli jsem vystupovala. Já to nenáviděla, ale tátovi se uniforma očividně zamlouvala. Divím se, že nakonec z Armády spásy vystoupil. Užíval si získaný status – měl rád respekt, který mu lidé vyjadřovali, a díky tomu podporovali jeho přesvědčení, že je lepší než všichni ostatní.

To bylo moje dětství, můj život. Kromě babičky jsem neměla zastání. Netvrdím, že jsem jediná, koho takový osud potkal, jistě k tomu dochází i dnes, ale mám pocit, že mě první roky života v takových podmínkách naučily jen přijímat, přijímat, přijímat. Tak to prostě bylo. Není v silách malé holky to změnit. Nebo to zpochybňovat. Moji rodiče se neměli rádi. Neměli dokonce rádi ani mě a máma to vše zvládala alkoholem, vyhroceným chováním a křikem. Táta zase musel mít nad vším kontrolu. Kontrola byla nade vše. Choval se odměřeně jiným způsobem – způsobem, který nyní chápu jako psychopatický a kterým mi navždy změnil život. A napadlo mě, že bych na tom mohla někdy něco změnit?

Ne.

Musela jsem přijímat, přijímat, přijímat.

2

Takový hodný muž

Za zavřenými dveřmi táta podobně jako ostatní nic nepředstíral – já se s jeho osobností musela smířit – ale ve společnosti, mezi lidmi, byl někdo jiný. Ve své bowlingové partě nebo před sousedy se strašně naparoval, a když ho vzali zpátky do Armády spásy, dmul se pýchou. V naší komunitě byl někdo. Byl to vážený otec, zbožný muž, který vždy stál za svou manželkou, přestože ona dělala jenom problémy. Byl to hodný muž. Takový názor přece koluje o všech tyranech, nebo ne?

Zatím jsem kolem něj jen našlapovala, ale konečně bych měla vyložit karty na stůl. Nerada na něj vzpomínám, ale pokud bych měla popsat jeho vzhled, uvedla bych, že byl vysoký a měl šedohnědé vlasy s vyčesanou vlnou. Oblékal se podle nejnovějších trendů a vždy chodil upravený. Zevnějškem chtěl nejspíš podtrhnout dojem, že je poctivý občan. Měl rád písničky Jima Reevease, které se mi zprotivily, stejně jako hudba Roye Orbisona, kterou máma pouštěla od rána do večera. Když v sobě neměla kapku alkoholu, byla jako myška a domácnosti velel táta.

V jejich manželství byl dominantním partnerem, který se postaral o to, aby dělala vše, co se očekávalo od poslušné manželky. Jak jsem se již zmínila, máma uklízela, pečovala o domácnost, a pokud tomu tak nebylo – ať už kvůli jejímu podnapilému stavu, nebo jeho novým normám, se kterými vyrukoval bez varování – tak nám to dal důrazně znát.

Domov pro mě znamenal místo, kde jsem musela poslouchat na slovo. Musela jsem být v posteli v určité hodině – v osmi nebo devíti letech jsem měla večeři v šest večer, i když v létě ještě svítilo slunce. Ležela jsem v posteli a poslouchala, jak si ostatní děti venku hrají a smějí se, přesto jsem se nikdy neodvážila rodiče poprosit, zda bych mohla zůstat déle vzhůru. Věděla jsem, co by následovalo. V mém pokoji muselo být naklizené. Táta by mi pořádně vyčinil, kdybych v něm měla nepořádek. Naučila jsem se věci házet pod postel, ale on to brzy prokoukl a pěkně mi to vytmavil. „Jsi líná, Mandy – jsi velmi líná, nepořádná holka.“

Nekřičel, nezvyšoval hlas, jen mě zpražil chladnými slovy a pohledem, který naznačoval, že o mně má stejné mínění jako o mámě – byl přesvědčený, že nás musí držet zkrátka, že nás musí hlídat a případně potrestat.

Jestli mě zneužíval před mými jedenáctými narozeninami, jestli kvůli tomu mám tak málo vzpomínek, nechci to radši ani vědět. To, co si pamatuju, mi stačí, nepotřebuju se ještě víc trápit. Možná to začalo v jednom z předšlých domů, možná to trvalo dlouhá léta. Častokrát jsem o tom přemýšlela, ale vždy jsem skončila ve slepé uličce. Nezabíhala jsem do detailů, hlavně ze strachu, na co bych mohla ve své vlastní paměti narazit. Dřívější zážitky jsem odsunula do tmavé krabice a svým myšlenkám dovolila zkoumat jen to, co se mi dělo od jedenáctého roku života. Úplnou pravdu se nikdy nedozvím, bez terapie to

nepůjde. Ale jak už jsem zmínila, nestojím o to. Nezábráním tomu, aby se čas od času bez varování neprobudila nějaká nepříjemná vzpomínka, ale už jsem si zvykla. Od řady věcí jsem se odstříhla a nechci se vracet a šťou-
rat v zapomenuté minulosti, proto na toto období vzpomínám pouze jako na dobu, kdy mě děsil tím, jak se choval k mámě, a ještě hůř ke mně, když jsem si například podle jeho představ neuklidila pokoj.

Po nastěhování do našeho druhého domu se hádky mezi rodiči vyostřily. Táta mámě plival do obličeje a házel po ní věci. Když jsem ráno sešla po schodech dolů, vypadalo to, jako kdyby v kuchyni vybuchla bomba. Závěsy na oknech byly roztrhané, obsahy skříněk se válely na podlaze a sklenice s talíři byly na kusy. V noci jsem to všechno musela poslouchat, ale pohled na výslednou zkázu před odchodem do školy jen potvrzoval, jak toxický jejich vztah byl.

Přestaňte, přestaňte, prosila jsem v duchu, když jsem ležela v posteli, ale věděla jsem, že jim není pomoci – museli to ze sebe dostat. Ráno měla máma po celém těle modřiny, táta měl tvář pokrytou škrábanci, ale nikdo ze sousedů nikdy nezavolal policii, přestože museli všechno slyšet. K potyčkám docházelo v soukromí domova, takže předpokládám, že by to bylo smeteno ze stolu jako „domácí záležitost“. Podobně to tehdy fungovalo ve spoustě domácností, což samozřejmě neznamená, že je to v pořádku. V minulosti lidé přivírali oči nad tím, co se odehrává mezi manželi, aniž by se zamysleli, jak tím trpí jejich děti.

Když to bylo hodně špatné, doběhla jsem pro babičku, ale v noci jsem to musela přetrpět. Spávala jsem s prsty v uších. Nevěděla jsem, jestli druhý den ráno nenajdu jednoho z nich mrtvého. Ale opět jsem se s tím vyrovnala. Proti nejistotě a násilí jsem se nemohla bránit. Byla jsem malá holka – co jsem měla dělat?

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy *Prosím, zachraň mě*.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.